

Sygnatura akt II Ca 425/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny-Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grzegorz Buła (sprawozdawca)

Protokolant sądowy: I. Ś.

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2014 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy (...)K.

przeciwko Z. W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa - Krowodrzy w Krakowie

z dnia 24 października 2013 r., sygnatura akt I C 2330/13/K

oddala apelację.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 kwietnia 2014 roku

Strona powodowa Gmina (...)K.wniosła o zasądzenie od pozwanego Z. W.kwoty 4417,63 złote wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 4376,33 złotych, liczonymi od dnia 1 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty, tytułem zaległej części opłaty za użytkowanie wieczyste za rok 2011.

Wyrokiem z dnia 24 października 2013 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy w Krakowie oddalił powództwo.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 grudnia 2010 roku pozwany Z. W.nabył od Gminy (...)K.udziały wynoszące po 88/1000 i 39/1000 części w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej stanowiącej własność strony powodowej, oznaczonej jako działka nr (...)obr (...), Ś., położonej w K., objętej KW (...). W umowie strony ustaliły, że opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego udziału w wysokości 39/1000 w użytkowaniu wieczystym tej nieruchomości wynosić będzie 1464,99 złotych plus należny podatek VAT, zaś opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego udziału w wysokości 88/1000 wynosić będzie 3355,86 złotych plus należny podatek VAT. W dniu 23 marca 2011 roku pozwany Z. W.zbył nabyte powyższą umową udziały w prawie użytkowania wieczystego przedmiotowej nieruchomości na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialność Ł.. Dnia 18 czerwca 2011 roku pozwany zapłacił stronie powodowej 1505,11 złotych tytułem proporcjonalnie zmniejszonej opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste przedmiotowej nieruchomości w miesiącach styczniu, lutym i marcu 2011 roku. Strony prowadziły między sobą korespondencję dotyczącą zasadności

uiszczenia przez pozwanego pozostałej części opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości za rok 2011, jednakże nie doszły do porozumienia. Strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 4376,33 złote tytułem pozostałej części opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste wraz z odsetkami ustawowymi, które to wezwanie pozwany odebrał w dniu 6 marca 2013r.

W tak ustalonym stanie faktyczny Sąd Rejonowy uznał powództwo w całości za niezasadne. Sąd pierwszej instancji wskazał, że spór między stronami sprowadzał się do możliwości proporcjonalnego obniżenia opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego w sytuacji zbycia prawa przez dotychczasowego użytkownika wieczystego w ciągu roku kalendarzowego, do wysokości opłaty odpowiadającej faktycznemu posiadaniu tego prawa. Sąd Rejonowy stwierdził, że ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym spory na gruncie opłat za użytkowanie wieczyste są sporami o charakterze cywilnoprawnym, a zatem istnieje możliwość odwołania się do przepisów z zakresu prawa zobowiązań oraz dotyczących użytkowania wieczystego z kodeksu cywilnego. Następnie Sąd Rejonowy wskazał, że od dnia 22 października 2007 roku kwestia dotycząca możliwości proporcjonalnego obniżenia opłaty rocznej w przypadku wygaśnięcia użytkowania wieczystego została jednoznacznie uregulowana w art. 71 ust. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami, który dopuszcza odpowiednie zredukowanie opłaty. Następnie Sąd, odwołując się do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2010 roku, I CSK 692/09, wskazał, że skoro nie ma wątpliwości co do cywilnoprawnego charakteru opłaty rocznej, to implikuje to kwestię ekwiwalentności tej opłaty w zamian za możliwość korzystania przez użytkownika wieczystego z wyłączeniem innych osób z nieruchomości oddanej w użytkowanie wieczyste. Skoro zatem opłata pozostaje skorelowana z możliwością korzystania przez użytkownika z nieruchomości gruntowej, a samo użytkowanie jest ze swej istoty prawem czasowym (art. 236 k.c.), to nie sposób wymagać, aby użytkownik wieczysty był zobligowany uiszczać na rzecz właściciela gruntu opłatę roczną także za ten fragment roku kalendarzowego, w którym prawo to już mu nie przysługuje. Sąd Rejonowy wskazał również, że opłata roczna nie jest świadczeniem niepodzielnym w rozumieniu art. 359 § 2 k.c., albowiem w istocie stanowi rodzaj wynagrodzenia za czasową możliwość korzystania z gruntu przez uprawnionego. Następnie Sąd Rejonowy wskazał, że nie można się zgodzić z argumentem powodowej Gminy, aby do proporcjonalnej redukcji opłaty konieczne było oświadczenie dotychczasowego i nowego użytkownika wieczystego, zawarte w umowie. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że właśnie brak regulacji w tym zakresie upoważniał pozwanego do proporcjonalnego zmniejszenia opłaty. Strony mają możliwość umieszczenia odpowiednich klauzul umownych dotyczących zapłaty opłaty rocznej w razie zbycia użytkowania wieczystego w ciągu roku kalendarzowego, ale brak takich klauzul nie oznacza zamknięcia możliwości proporcjonalnej redukcji opłaty, gdyż pozwalają na to przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz przepisy kodeksu cywilnego.

Sąd pierwszej instancji ponadto zgodził się ze stanowiskiem reprezentowanym w orzecznictwie, że interes prawno-ekonomiczny właściciela nieruchomości (wierzyciela opłaty rocznej) nie może przemawiać za taką interpretacją art. 238 k.c. i przepisów u.g.n, dotyczących opłaty rocznej, z której wynikałby gwarancyjny dla właściciela jej charakter. Inna argumentacja prowadziłaby do absurdałnej konstrukcji przepisu, determinującej obowiązek uiszczenia całości opłaty przez dotychczasowego użytkownika wieczystego, nawet gdyby ten dokonał zbycia prawa przykładowo w dniu 2 stycznia w danym roku. Taka interpretacja wydaje się niewątpliwie błędna, zwłaszcza wobec braku przeszkód prawnych do kierowania roszczenia w stosunku do nabywcy prawa.

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości strona powodowa, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 238 k.c. oraz art. 71 ust 1 i 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami, poprzez błędną wykładnię i uznanie, iż opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego jest świadczeniem podzielnym i tym samym, iż w przypadku zbycia prawa użytkowania wieczystego w trakcie roku kalendarzowego właścicielowi przysługuje opłata roczna od zbywającego użytkownika wieczystego w wysokości proporcjonalnej do czasu korzystania przez niego z nieruchomości. Podnosząc powyższy zarzut strona powodowa wniosła o zmianę wyroku i zasądzenie od pozwanego kwoty dochodzonej pozwem oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych za obie instancje.

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy uznał ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy na podstawie całokształtu materiału dowodowego zebranego w toku sprawy za prawidłowe i przyjął je za własne. W prawidłowo ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w sposób trafny zastosował przepisy prawa materialnego i wydał merytorycznie słuszne rozstrzygnięcie. Nie było więc podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku.

Sąd Odwoławczy w pełni podziela argumentację prawną, przywołaną przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i aprobuje poglądy, wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2010 roku, sygn. akt I CSK 629/09, OSNC-ZD 2011/2/45, do których odwołał się wyczerpująco Sąd pierwszej instancji.

Odnosząc się do zarzutu apelacyjnego, wskazać należy, że ani brzmienie art. 238 k.c., ani treść art. 71 ust 1 i 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami nie przesądzają niepodzielnego charakteru opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste. Z powyższych przepisów nie wynika także, aby opłata roczna za użytkowanie wieczyste nie miała charakteru ekwiwalentnego, czyli należała się właścicielowi nieruchomości niezależnie od tego, czy dany podmiot rzeczywiście był użytkownikiem wieczystym przez cały okres, za jaki naliczana jest opłata roczna, a więc niezależnie od tego, czy miał on faktyczną możliwość korzystania z przysługującego mu prawa. Przepis art. 238 k.c. stanowi jedynie, że użytkownik wieczysty uiszcza przez czas trwania swego prawa opłatę roczną. Zbliżoną regulację zawiera art. 71 ust 1 i 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami, z których wynika, że za oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste pobiera się pierwszą opłatę i opłaty roczne. Opłaty roczne wnosi się przez cały okres użytkowania wieczystego, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, z góry za dany rok. Przepisy powyższe statują zasadę, że opłata za użytkowanie wieczyste uiszczana jest raz do roku, z góry za cały okres użytkowania wieczystego w danym roku kalendarzowym, jednakże zdaniem Sądu Okręgowego orzekającego w niniejszym składzie, zbyt daleko idący byłby wniosek, wysnuwany przez skarżącego w uzasadnieniu apelacji, iż zobowiązany do uiszczenia opłaty za użytkowanie wieczyste za cały rok jest ten podmiot, który był użytkownikiem wieczystym w dniu 1 stycznia danego roku. Taka wykładnia nie znajduje swojego jednoznacznego uzasadnienia także, jeśliby zestawić ją z literalnym brzmieniem obu cytowanych wyżej przepisów. Nie można bowiem nie zauważyć, że łączą one obowiązek uiszczenia opłaty przez dany podmiot z okresem trwania jego (konkretnego użytkownika wieczystego) prawa. Choć więc w istocie możliwość proporcjonalnego zredukowania wysokości opłaty rocznej w razie zbycia prawa użytkowania wieczystego nie została jednoznacznie zwerbalizowana w przepisach, tym niemniej, wbrew twierdzeniom skarżącej, wykładnia językowa cytowanych wyżej przepisów jednoznacznie nie sprzeciwia się uznaniu, że opłata roczna za użytkowanie wieczyste powinna być uiszczana proporcjonalnie do czasu korzystania z nieruchomości. Termin wymagalności danego świadczenia, a tego w istocie dotyczy art. 71 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami, w żadnym wypadku nie przesądza o tym, czy ma ono charakter podzielny, czy też niepodzielny. Literalne brzmienie przepisów nie mogło być więc przesądzające dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i w pełni trafnie Sąd Rejonowy bazował także na innych metodach wykładni.

Wskazać należy, że przedstawiona przez Sąd Rejonowy wykładnia jest też zgodna z istotą użytkowania wieczystego. Nie budzi bowiem wątpliwości, że użytkowanie wieczyste jest szczególną formą korzystania na podstawie umowy z nieruchomości, stanowiącej własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego (art. 233 k.c.). Wieczyste użytkowanie jest prawem na rzeczy cudzej, a zatem jest oczywistym, że opłata za użytkowanie wieczyste jest formą zapłaty za korzystanie z cudzej nieruchomości i nie sposób zaakceptować poglądu, by do jej uiszczenia zobowiązany był podmiot, który przestał być użytkownikiem wieczystym, a więc który już nie korzysta z cudzego przedmiotu własności. Względny celowościowy jednoznacznie sprzeciwiają się więc uznaniu, że opłata roczna za użytkowanie wieczyste obciąża zawsze użytkownika wieczystego z dnia 1 stycznia danego roku. Wykładnia przepisu, przedstawiona przez Gminę K.w apelacji, była już niejednokrotnie podważana w nowszym orzecznictwie. Przykładowo w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. akt. IV CSK 284/2013 LexPolonica nr 8264740, Sąd Najwyższy uznał, że „irracjonalny, niedający się zaakceptować byłby taki rezultat wykładni językowej art. 71 ust. 1 i 4 u.g.n. oraz art. 238 k.c., który sprowadzałby się do uznania, że istnieje obowiązek zbywcy zapłaty właścicielowi opłaty

rocznej także za ten okres roku, w którym to prawo, przysługujące dotychczas użytkownikowi wieczystemu, już mu nie przysługuje (nie jest czasem trwania jego prawa - art. 238 k.c.), ponieważ w następstwie zbycia przeszło na inny podmiot”. Podobne stanowisko wyraził także Sąd Apelacyjny w Warszawie (na orzecznictwo, którego powołuję się strona powodowa) w wyroku z dnia 22 listopada 2013r. I ACa 981/13 (portal orzeczeń SA w Warszawie). Sąd Okręgowy uznaje powyższy pogląd za słuszny.

Obecnie nie budzi więc już kontrowersji w judykaturze, że opłata za użytkowanie wieczyste nie ma charakteru niepodzielnego, a należy ją traktować jako element prawnorzeczowego stosunku użytkowania wieczystego, co czyni z opłaty zobowiązanie realne, obciążające każdorazowego użytkownika wieczystego, a więc podmiot, któremu prawo to aktualnie przysługuje. Wynika to z tego, że jest to świadczenie nieodłącznie powiązane z korzystaniem z nieruchomości w ramach realizacji prawa użytkowania wieczystego (por. cytowany wyżej wyrok o sygn. akt. IV CSK 284/2013, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2010 roku, sygn. akt I CSK 629/09; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2013 r. VI ACa 804/2011, LexPolonica nr 7292775). Sąd Rejonowy trafnie uznał więc opłatę za użytkowanie wieczyste jako świadczenie podzielne. Wbrew twierdzeniom skarżącej o charakterze danego świadczenia nie może przemawiać wyłącznie jego oznaczenie ustawowe (jako „opłata roczna”), ani ustawowo uregulowana częstotliwość jego uiszczania. Zgodnie bowiem z art. 379 § 2 k.c. świadczenie jest podzielne, jeśli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości. Określenie zawarte w § 2 art. 379 odwołuje się do dwóch kryteriów: po pierwsze - do fizycznych właściwości przedmiotu świadczenia, a po drugie - do stosunku wartości ekonomicznej części świadczenia do jego całości. Jest niewątpliwe, że świadczenia o charakterze pieniężnym mogą być spełniane częściowo i nie zmienia to ich właściwości. Nie sposób natomiast uznać, by zapłata za użytkowanie wieczyste proporcjonalnie do okresu korzystania z nieruchomości przez pozwanego i jego następcę prawnego w jakikolwiek sposób zmniejszała wartość należnego Gminie K. świadczenia, czy pozbawiała właściciela nieruchomości należnego mu z tytułu oddania gruntu w użytkowanie wieczyste wynagrodzenia. Jest bowiem niewątpliwe, że właściciel nieruchomości jest uprawniony do żądania zapłaty przez nabywcę tego prawa stosownej części opłaty rocznej, należnej za okres, w którym prawo to już przysługuje nabywcy (za czas trwania jego prawa). Interes właściciela jest więc w takiej sytuacji w pełni zaspokojony, mimo faktycznego uiszczania należnej mu opłaty rocznej w dwóch częściach, przez dwa podmioty. Wszak wartość zapłaconej w dwóch częściach opłaty za użytkowanie wieczyste będzie taka sama, jak wtedy, gdyby uiszczono ją jednorazowo.

Wskazać także w tym miejscu należy, że cytowane przez skarżącą orzeczenia (wyrok SA w Warszawie z dnia 10.11.2005r. I ACa 470/05, wyrok SN z dnia 15.02.2002r., V CA 2/02, OSNC 2003/1/12) nie zachowały swojej aktualności, częściowo wobec odejścia od przedstawionej w nich wykładni przepisów, częściowo wobec zmiany stanu prawnego. Oba orzeczenia zapadły bowiem przed dodaniem w dniu 22 października 2007 roku do ustawy o gospodarce nieruchomościami ust. 6 do art. 71, który przesądził, że w razie wygaśnięcia użytkowania wieczystego opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego za rok, w którym prawo wygasło, podlega zmniejszeniu proporcjonalnie do czasu trwania użytkowania wieczystego w tym roku. Tymczasem w orzeczeniu z dnia 15 lutego 2002 roku, sygn. akt V CA 2/02, OSNC 2003 Nr 1 poz. 12 Sąd Najwyższy stwierdził, że właściciel nieruchomości może żądać całej opłaty za użytkowanie wieczyste nawet w razie wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego z powodu jego przekształcenia w prawo własności, tak więc powyższe orzeczenie w sposób oczywisty nie zachowało aktualności. Ponadto wskazać należy, że pogląd wyrażony w powyższym wyroku nie był ugruntowany nawet w ówczesnym stanie prawnym, wielokrotnie bowiem Sąd Najwyższy opowiadał się jeszcze przed nowelizacją ustawy za tym, że w razie wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego opłatę należy uiszczać proporcjonalnie do czasu jego trwania, argumentując to między innymi tym, że czasowy charakter prawa użytkowania wieczystego przesądza de lege lata ścisły związek opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego z okresem trwania tego prawa w ciągu roku, za który właścicielowi nieruchomości przysługuje ta należność. (por. wyrok SN z dnia 17 grudnia 2003 r. IV CK 244/2002, OSNC 2005/1 poz. 14. wyrok SN z dnia 17 grudnia 2003 r. IV CK 244/2002 OSNC 2005/1/14, uchwała Składu Siedmiu Sędziów z dnia 8 grudnia 2004 r. III CZP 47/2004 OSNC 2005/5/74). Należy się zgodzić ze skarżącą, że sytuacja faktyczna, która była podstawą niniejszego postępowania w postaci zbycia prawa użytkowania wieczystego w ciągu roku kalendarzowego nie mieści się w dyspozycji art. 71 ust. 6 ustawy, bowiem nie skutkowało ona wygaśnięciem prawa użytkowania wieczystego, a tylko jego przeniesieniem na inny podmiot. Tym niemniej nie można wysnuć z tego wniosku, jak podnosi skarżąca, że

tylko w razie wygaśnięcia użytkowania wieczystego opłatę uiszcza się proporcjonalnie do okresu korzystania z prawa, a w innych wypadkach zawsze za cały rok, niezależnie od tego, czy prawo danej osoby dalej trwało. Nie znajduje żadnego uzasadnienia i niewątpliwie byłby nielogicznym pogląd, jaki zdaje się forsować strona powodowa, że opłata za użytkowanie wieczyste raz ma charakter świadczenia podzielnego, a raz niepodzielnego, zależnie od tego, w jaki sposób osoba, będąca użytkownikiem wieczystym w dniu 1 stycznia danego roku, utraciła prawo użytkowania wieczystego, a więc na skutek jakiego zdarzenia prawnego przestała korzystać z nieruchomości w granicach przysługującego jej wcześniej prawa. Taki bowiem byłby faktyczny skutek uznania, że redukcja opłaty rocznej jest możliwa wyłącznie w razie wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego. Takie rozróżnienie charakteru świadczenia nie ma żadnej podstawy normatywnej. Nie powinno ponadto budzić wątpliwości, że również w wypadku zbycia prawa użytkowania wieczystego dotychczasowy użytkownik wieczysty definitywnie traci możliwość korzystania z prawa, analogicznie jak w sytuacji, gdy ono wygaśnie.

Ostatecznie należy także wskazać, że taka, jak już wskazano wyżej, obecnie dominująca wykładnia art. 238 k.c. i art. 71 u.g.n w żaden sposób nie narusza interesu właściciela nieruchomości. Fakt, że właściciel nieruchomości nie ma wpływu na to, kiedy i ile razy użytkowanie wieczyste jest zbywane nie narusza w żaden sposób uprawnień właściciela wynikających z realizacji prawa własności, biorąc pod uwagę, że właściciel może domagać się zapłaty opłaty rocznej proporcjonalnie od każdego nabywcy użytkowania wieczystego w części odpowiadającej jego okresowi korzystania z nieruchomości. Właściciel zawsze otrzyma więc świadczenie równe ustalonej przez niego opłacie rocznej. Ogólne rozważania co do potencjalnych skutków takiej wykładni, zawarte w apelacji, jako oderwane od realiów niniejszej sprawy, nie mogły przyczynić się do zmiany zaskarżonego wyroku. Należy przyznać rację pozwanemu, że w realiach sprawy nie istniało ryzyko, że nabywca prawa użytkowania wieczystego nie będzie znany właścicielowi, skoro strony umowy sprzedaży z dnia 23 marca 2011 roku zawarły w akcie notarialnym wniosek o wpis prawa własności i prawa użytkowania wieczystego do księgi wieczystej. Gmina K. nie miała więc żadnych przeszkód, by uzyskać w całości należną jej opłatę roczną z tytułu oddania gruntu w użytkowanie wieczyste. Pozwany zapłacił wszak swoją część opłaty, odpowiadającą okresowi trzymiesięcznego realizowania prawa użytkowania wieczystego, a nabywca użytkowania wieczystego, także wobec faktu zawiadomienia o transakcji strony powodowej, był znany Gminie K.. Nie można także zapominać, że ochronie podlega nie tylko interes właściciela nieruchomości, ale należy mieć na względzie także interes użytkownika wieczystego, zwłaszcza w obecnych warunkach gospodarczych, kiedy opłata za użytkowanie wieczyste stanowi realną wartość majątkową. Niewątpliwie stanowiłoby nadmierne uprzywilejowanie właściciela, a zarazem nadmierne obciążenie użytkownika wieczystego, niekorzystającego w znacznym okresie roku z przysługującego mu uprawnienia wskutek jego zbycia uznanie, że musi on uiścić opłatę roczną w pełnej wysokości, jeśli tylko prawo użytkowania wieczystego przysługiwało mu w pierwszym kalendarzowym dniu roku.

Konkludując należało więc stwierdzić, że strona powodowa nie mogła żądać od pozwanego opłaty za użytkowanie wieczyste za okres od kwietnia do grudnia 2011 roku, kiedy użytkownikiem wieczystym była już (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł..

Wobec powyższego Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Odwoławczy nie orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Wprawdzie pozwany, który wygrał postępowanie apelacyjne, wniósł o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, jednakże nie sprecyzował powyższego wniosku, nie wskazując aż do zamknięcia rozprawy odwoławczej wysokości poniesionych w toku postępowania odwoławczego kosztów, zgodnie z art. 98 § 2 k.p.c. Pozwany nie poniósł żadnych kosztów sądowych, nie był także reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, a zatem Sąd nie miał podstaw do samodzielnego wyliczenia wydatków poniesionych przez pozwanego „według norm przepisanych”.